

Uveče desetog juna 1999, građani Srbije su saznali da je "ludilo završeno". Mnogi u nemogućnosti da odrede ono što su perživeli ovog proleća upotrebljavaju odrednicu "ludilo". Biće da je narod opet u pravu!

Srbi su, doduše nešto ranije od Vidovdana, opet "slavili" pobedu u Boju na Kosovu. Da li je to propagandni tim Milošević - Bakočević spevao "Kosovski ciklus"? Biće ipak da se istorija ponavlja kao farsa, da bi se ljudi od nje (to jest Miloševića i Kosova) lakše rastali.

Zaista, trebaće godine i brojne analize da se pronadje strana "racionalnosti" u odluci da se Srbija gurne u rat sa "ostatkom sveta". Naravno, koristi i štete Drugih (NATO zemalja, SAD, Rusije, susednih zemalja čak i Kine) su relativno vidljive. U Srbiji su vidljive samo štete.

Sam Milošević se obratio narodu, opet, "Dan posle" (11 juna). On kaže da je rat doneo sledeće: "Kosovo nismo dali"; odbranjeni su suverenitet i teritorijalni integritet; problem smo "izneli na vrh svetske piramide autoriteta, pred Ujedinjene nacije" i tako "na svetsku scenu vratili Ujedinjene nacije koje 80 dana od pre početka ove agresije nisu funkcionisale"; "mi smo pokazali da imamo nepobedivu vojsku i sigurno sam najbolju vojsku na svetu. Kad kažem vojsku, neka se to shvati široko. Mislim na vojsku, policiju i na sve snage državne odbrane", imamo i poginulih 402 vojnika i 114 policijaca itd.itd. "Sad su pred nama zadaci obnove zemlje." Zato, narode, uz radnu obavezu i u nedostatku posla, napred: U Bolju budućnost! Kao što dolikuje "samom vrhu piramide vlasti" u Srbiji. "

A da vidimo, šta je u svetu profanog, na zemlji:

Najpre, **stanje na Kosovu** je teže nego ikad. Budući život Srba koji na Kosovu ostanu i onih Albanaca koji se na Kosovo vrata, bilo kao sugradjana jedne iste države bilo kao najbližih suseda, biće težak i mučan. Njih će tamo u buduće, kao i do sada, spajati jedino socijalna beda. Sve ostalo će ih razdvajati i sukobljavati. Naročito, ubistva, ratna razaranja, patnje i gorčina izbeglištva i poniženost pljačkom.

Kako je jedina izgledna finansijska podrška za obnovu i razvoj Kosova može doći iz međunarodnih humanitarnih i razvojnih fondova, kredita i slično. otvoriće se kanali snažnog uticaja onoga ko obezbedjuje sredstva. Izvesno je i da će značajna sredstva doći preko tzv. trećeg sektora odnosno preko nevladinih organizacija. Time će se dodatno oslabiti uticaj države, a ojačati uticaj albanskog društva i birokratije. Bez koncensija na rudnike, komunikacije i slično Srbija, a ni Kosovo, neće moći da pribave potrebna sredstva za obnovu i razvoj. Dakle, ili će početi ubrzana "rasprodaja Kosova" ili će ono, iscrpljivati malu ekonomsku moć Srbije i repdukovati sukobe. Zapravo, ojačaće neprihvatanje srpsko - jugoslovenskog državnog okvira. S tog stanovišta se već sada može reći da, u političkom smislu, Kosovo nije deo Srbije.

Vidljive su i pravci budućih **promena u Srbiji i SR Jugoslaviji**:

Socijalno - ekonomski supstrat države: vezanosti društva za državu nije narušen. Aparati vlasti i politički organizovane intersne grupe će i dalje da dominira društvenim životom. Gradjani, naročito Srbi, će u državi videti svoju "zaštitu" u budućim vremenima krize i neizvesne budućnosti. Dražvnoj, političkoj eliti i birokratiji prvi interes postaje "srednjišna", srpska etnije. To znači i da će se pojačati sukobljavanja oko toga ko će da kontroliše

državu, a u ime interesa Srba. Zato će pored Miloševićevih napora da ostane na vlasti, više nego do sada, jačati i pretenzije drugih da se te iste vlasti dočepaju.

Uz to, Srbija je, najozbiljnije u svojoj najnovijoj isotriji, suočena sa izborom ili etnička homegnizacija ili gubljenje teritorije (pre svega Kosova). Iskustvo, s Miloševićem i nacionalističkom politikom (SPS i SRS) u primeru Republike Srpske Krajine ili Bosne i Hercegovine kažu da, u situacijama u kojima upravljanje postane komplikovano, oni dižu ruke od teritorije.

SRJ kao savezna država će još manje nego pre moći da funkcioniše kao jedinstvena država:

Na Kosovu će biti "posebno stanje" pod kontrolom UN, a izvan domašaja savezne države.

U Crnoj Gori republičke vlasti su preuzele kontrolu nad svim važnijim segmentima života, a građani će biti suočeni sa evidentno lakšim posledicama razaranja i snažnijom međunarodnom (zapadnom) humanitarnom i finasijskom pomoći (za obnovu i dogradnju aerodroma, izgradnju pojedinih objekat infrastrukture kao što su putevi, tuneli i mostovi). Verovatno je da će Crna Gora lakše obezbedjivati redovnost isplata plata i penzija, kao i odvijanje procesa školovanja. Sve to će pojačavati volju da se "ne plaća ceh Miloševićeve politike". I bez proklamovanja osamostaljivanja Crna Gora će nastaviti da funkcioniše kao umnogome osamostaljeni entitet.

U Srbiji će se vlast morati da nosi s brojnim posedicama rata u čemu će je značajno onmemugćavati izuzetno visoka fragmentizovanost društva i istrošenost energije "samoorganizovanja i samopomaganju građana".

Privreda Srbije je pred potpunim kolapsom: Fizičko razaranje ključnih obojki njene najvitalnije grane - vojne industrije, njenog monopola - fabrika duvanske industrije, oštećenje komunikacija - mostovi, aerodrumi, putevi, želzničke pruge itd, ubrzalo je propadanje proizvodnog bogatstva zemlje, topljenja već raubovanih proizvodni fondova. Izvesno je i da će doći do redukovanja trgovine i svih oblika legalne ekonomije, rascvetavanja "crnog tržišta" deficitarnim proizvodima, pojačane inflacije pa i suspenzije novčanog prometa i povećanja naturalne razmene.

Siromaštvo će se širiti kao požar. Danas je, prema oficijelnim podacima, siromašno više od trećine njenih stanovnika. Istovremeno iz preraspodele postojećeg nacionalnog bogtava vrlo malo će ostati za socijalne programe (uostalom, dečji dodaci, invalidnine i socijalna pomoć su ionako kasnile po više meseci). Stoga je sudbina ljudi zavisnih od ove pomoći poptuno neizvesna. Uz to, sigurno je da će biti ograničena i aktivna uloga države u osposobljavanju društva za otklanjanje negativnih posledica ekonomske recesije, u zaštiti prava i položaja zaposlenih, u unapredjenju uslova rada, u ostvarivanju zaštite na radu, socijalne politike i ekološke zaštite. Pre svega će biti ugroženi programi besplatne osnovne zdravstvene zaštite, besplatnog obrazovanja, pomoći u slučaju socijalne ugroženosti, promene načina upravljanja i finansiranja penzijskih fondova, pomoći nezaposlenima, posebne zaštite zaposlenih žena i majki, razvoja ustanova za brigu i staranje o invalidima, pojeftinjenja dečije ishrane i zaštite kao i dečijih vrtića, efikasnog i humanog sistema pomoći i zbrinjavanje hendikepiranih i mentalno poremećenih osoba itd. Merama socijalne zaštite neće moći da budu obuhvaćeni svi građani koji su bez svoje krivice ostali bez posla, a nezaposlanost će

postati jedan od osnovnih društvenih problema. Sve u svemu, Srbija neće u narednim godinama biti zemlja u kojoj većina može ostvariti neki napredak. Biće to zemlja snažne imigracije!

S obzirom na bedno ekonomsko i finansijsko stanje, a sučena s potrebom obnove ratom razorene privrede, vlast će, pored robnih kredita, morati da rešava u saradnji sa Zapadom i međunarodnim finansijskim i razvojnim institucijama pod njegovom kontrolom. Sa svoje strane, Zapad poručuje dok je Milošević na vlasti poneki kažu dok ne dodje u Hag, nema novca za obnovu. Nove sankcije se nadvijaju nad Srbijom. Medjutim, izvesno je ukoliko se to i dogodi, da će zatvorena privreda i društvo produžiti Miloševićevu vlast. Da li Zapad želi da od Srbije (bez Kosova) napravi "balkanski Irak" pokazaće se vrlo brzo. Samo kombinacija saradnje (šargarepa) i uslovljavanaj (batine) može stvoriti uslove u kojima će se rešiti i pitanje Miloševićeve odgovornosti, a i odgovornosti drugih uz kruga sadašnjih vladara ("gazda") Srbije.

Da je ovakav pristup moguć vidi se i iz toga što će privreda Srbije morati svoju šansu da traži u poljoprivredi i uslugama, a prinudjenost na inostranu finansije će sigurno pojačati ovakvu orijentaciju. To će samo pojačati i onako snažan raskol izmedju grada i sela. Oovim putem bi se, na srednji rok, dovršile promena u Srbiji: Ojačao bi srednji sloj, a Srbija vezala za evropsku privredu. U ovom aspektu bi se ratno razranje moglo pokazati kao "čišćenje terena" za "ekonomsku i socijalnu ekspanziju". To znači i stvaranje, do sada nepostejećih ekonomskih i socijalnih uporišta za političke snage koje će se "saradjivati" sa EU i SAD.

Dosadašnja dominacija državne privrede i njene zatvorenost je činilu političke stranke vezivalo za

budžet i činilo ih "imunim" od sticanja novih vrednosti. To će, pre svih SPS i delove sadašnje privredne i političke strukture, staviti pred izbor: "priključivanje Zapadu", sa izvesnošću pojave "Biljane Plavšić" i kasnije "Dodika" ili "oslanjanje na sopstvene snage", sa izvesnošću sporog oporavka odnosno socijalno - ekonomskog nazdavanja društva, uz opstanak Miloševića na vlasti .

Politički život Srbije je snažno oštećen ratnim stanjem i nastojanjima vladajućih stranaka da ovo stanje produže kroz vanredno stanje. Reč je o izvesnom nastavljanju kontrole medija, svih raspoloživih finansijskih, privrednih i drugih resursa za politički život, da se nastavi suspenzija političkog života i dalje marginalizovanje ionako oslabljene demokratske opozicije i, da se, što je za vlast a i za stabilnost države posebno važno, odlože mogući socijalni potresi širih razmera. Napori pre svih Sindikata "Nezavisnost" i nevladinih organizacija Srbije, a i pojedinih pratija (SPO, DS, GSS), a se što pre ukine ratno stanje i restriktivne uredbe nailze na snažno prptivljenje SPS, JUL i samog Miloševića koji skriveni iza kritike "izdajnika i kukavica" žele da odlože slobodno mišljenje i kritiku te i postvaljanje pitanje njihove odgovornosti. Iznad svega, vlasti računaju na zadržavanje "radne obaveze" kako bi preko hleba ucenjivale i kontrolisale građane.

Noći , 10 juna, mnogi su pucali u vazduh, iskazujući olakšanje i oslobodjenje od straha i neizvesnosti. Neizvesnoti od najčudnijeg neprijatelja koga ne vidiš i nečuješ dok nije kasno, a znaš da je tu negde oko tebe. Neizvesnost i od dolazećih dana. Kako prezimiti zimu? Kako zaraditi za haranu? To su brige ogromne većine.

U svetu politike i političara ima i onih koji menjaju i postavljaju valade. Unutar vladajuće

strukture (SPS - JUL - SRS - SPO), koja doživljava derogiranje ugleda medju gradjanima zaoštriće se sukobi oko preraspodele vlasti i ekonomsko - socijalne moći. Kao prvi sukob (osdnosno ponovna "podela uloga") je sa SRS čije je uporište u javnosti najslabije.

SPO i ND su pak za kontrolisani prelaz i za uspostvaljanje, još nije jasno, da li "prelazne" ili opet "nacionalne" vlade, naravno "nacionalnog spasa. Nije jasno ni da li treba da se "spase" ili da "predje" samo Srbija ili i SR Jugoslavija.

"Demokratska opzicija" (Savez za promene, pre svih) s manje organizacione snage, članstva i novca, hteli bi izbore odmah (za dva do tri meseca). Problem je ovih stranaka da ne mogu računati na skore izbore ni na značajniju podršku javnosti, jer nisu uspele da iskažu svoj alternativni stav po pitanju Kosova, rata i mira. Zato, bi izbori morali da budu pod uslovima koji bi im odbneli pobedu i oni bi da "spasavaju", šta se spastiti da.

No, svi koji govore o vladama više se interesuju za ono što se izvan Srbije o tome misli (SAD, EU, Rusija, Crna Gora - Milo Djukanović), a manje na to šta sam Miloševića radi. Skro niko kao da i ne haje za to da su gradjani još u šoku "pobede" i u iznudici preživljavanja. U tom Milošević i ima svoju najveću šansu da produži politički život.

Izvesno je da bi brzi izbori (izbori pre susreta gradjana sa nestašicama, sa hladnim stanovima, besparicom, antizpadnim opredeljenjem i drugim daorivima "pobede") najviše šanse dali SPS i SPO, potom i SRS. Bila bi to još jedan dokaz kako navodno Srbija nije sposobno za demokratizaciju. Kako nema odgovora na pitanje: Ko posle Njega.

Iz svega proizlazi da su, po pretsanku rata, Srbija i SRJ suočeni sa potpuno novom i u njihovoj novijoj istoriji najtežom situacijom. Biće to polje visoke nestabilnosti i rizika. Srbiji, a i Balkanu je potrebno smirivanje, stabilizovanje stanja, a to znači i naporan rad na promenama vlasti u Srbiji. Bez snažnije ekonomske i druge pomoći Srbija i SRJ neće moći da ostvare državnu integraciju, ekonomsku i socijalnu stabilizaciju. Najefikasniji put jeste udruživanje unutrašnje političkih potencijala (od SPO, ND preko Saveza promene, uz podršku sindikata i organizacija građanskog društva) kao i demokratsko - reformskih stranaka Crne Gore, u saradnji sa relevantnim međunarodnim političkim faktorima, za konstituisanje "prelaznih - eksprtskih vlada" kako savezne tako i za Srbiju. Ove vlade mogu da doprinesu olakšavanju atmosfere od političkih surevnjivosti sukoba, da stvore uslove za demokratske i fer zboru i da hitno otpočnu programe humanitrane pomoći narodu i obnove zemlje. Samo tada će se pokazati da su potrebne i korisne stotine i hiljade ljudi. Tada će se izaći iz sadašnjeg mesijanstva političkih lidera. Naime, u Srbiji stotine veruju da se Nol. A srbiji i SR Jugoslaviji su potrebni oni koji znaju, rade, nemaju dosije i žele da je razvije i uključe u Evropu.

Na sve to Milošević poručuje" "Poštovani građani, agresija je završena. Mir je nadvladao nasilje. Dragi građani, srećan vam mir!"